

DE VERDWIJNING
VAN DE
ROZENKRANSJES

Door E. Jansen

Illustraties door G. Metz

Uitgeverij Van Pommeren
in opdracht van
Natuurmonumenten

De verdwijning van de rozenkransjes

Er was eens een duinheks die op een klein eiland in de Waddenzee woonde. Nu was het eiland zo klein dat er voor een duinheks niet al te veel werk was en ze had dan ook veel tijd om lange wandelingen in de duinen te maken. Wandelen deed ze graag. De heks kon de taal van de planten verstaan zodat

de wandelingen meestal erg gezellig waren. Ze luisterde graag naar het lieve zingen van de viooltjes, naar de roddels van de klaprozen en zelfs naar de schuine moppen die de gerande schijnspurrie steeds vertelde. Maar het was niet altijd een pretje. Sommige planten konden ontzettend zeuren en vervelend doen. Zo waren daar de orchideeën die steeds maar vertelden hoe mooi en bijzonder ze waren en hoe ze zich schaamden voor al die lelijke planten om hen heen. Of de stijve ogentroost, die altijd aan het jammeren en huilen was en, als hij gekalmeerd was, binnen vijf minuten weer opnieuw begon. Maar het meest vervelend vond de heks de rozenkransjes. Deze kleine roze plantjes zagen er dan wel aardig uit, maar het waren brutale vlegels. Zeker de meisjes waren echte pestkoppen.

Meestal stonden ze op een duintop in een groepje met elkaar te fluisteren. Wanneer de duinheks wat dichterbij kwam, begonnen ze naar haar te roepen:

‘Ik zie, ik zie wat jij niet ziet en het is oud en lelijk. O trouwens, en het stinkt ook nog!’ zei een van de plantjes.

De anderen lachten hatelijk:

‘Ha, ha, als we daar de duinheks niet hebben. Wat zie je er weer vreselijk uit vanmorgen.’

‘Hee heks,’ riep een ander, ‘wat een lelijke hoed heb je daar op! Die kan echt niet meer hoor. Wat een suffe muts!’

‘En die schoenen dan! Moet je die schoenen zien. Het lijken wel dode ratten.’

‘En kijk naar die bril! Als ik er zo bij zou moeten lopen, zou ik zo de Noordzee in stappen. Echt waar.’

‘En zien jullie die wrat op haar neus. Als ik zo’n wrat op mijn neus zou hebben, dan... Brrr, ik moet er gewoonweg niet aan denken.’

‘Je hebt zeker wel veel succes bij de mannen? Of niet, duinheks? Zien ze je soms niet staan?’ Hierbij keken de plantjes dan nadrukkelijk naar hun mannelijke soortgenoten, die op een kleine afstand in een groepje bij elkaar stonden. Deze keken bewonderend toe. Zo’n grote mond opzetten tegen een heks! Je moest maar durven.

Zodra de vrouwelijke plantjes in de gaten kregen dat ze indruk maakten op de mannetjes, gooiden ze er vaak nog een schepje bovenop:

‘Ruiken jullie niet dat ze ook nog eens vreselijk stinkt?’ riep er eentje pesterig.

‘Tja heks, dan kan je nog zo lief tegen de boswachter lachen, maar als je zo stinkt zal hij toch echt met een grote

boog om je heen lopen hoor!' wist een ander.

Meestal liep de heks snel door als ze de plagende stemmen hoorde. Ook probeerde ze haar wandelingen zo uit te stippelen, dat ze niet in de buurt van rozenkransjes kwam. Dit was helaas lastig, want bijna overal in de duinen groeide het plantje. Vooral ook op de plekken waar ze zo graag naar de viooltjes kwam luisteren. Eerst had ze nog wel geprobeerd om met de rozenkransjes te praten. Vriendelijk had ze gevraagd of ze niet op wilden houden met hun geklier, maar het had niets geholpen. Het leek er eerder op dat de plantjes daarna nog harder en gemener gingen roepen.

Op een kwade morgen ging de duinheks opnieuw een wandelingetje ma-

ken. Voor het eerst zou ze gaan wandelen in haar nieuwe jurk. De heks had deze jurk zelf gemaakt van lappen die ze op het strand gevonden had en ze was zelf erg trots op het resultaat. De jurk was ook inderdaad erg bijzonder. Bijzonder lelijk, in ieder geval. Erg handig was de heks namelijk niet en van hoe je jurken moest maken, had ze geen flauw idee. In deze zelfgemaakte jurk liep de heks dan ook, om eerlijk te zijn, hartstikke voor gek. Maar dit had ze zelf jammer genoeg niet in de gaten. Glimmend van trots liep ze haar rondje door de duinen. Ze groette de viooltjes, maakte een vriendelijk praatje met de ratelaar en waagde het zelfs om dicht langs een groot veld rozenkransjes te lopen. Deze zagen haar al van een afstand aankomen.

Deze kleine roze plantjes zagen er dan wel aardig uit, maar het waren brutale vlegels.

‘Moet je nu eens zien,’ riep er een.
‘Onze heks heeft zich verkleed als vogelverschrikker!’

‘Eerder een mannenverschrikker, als je het mij vraagt,’ lachte een ander.

‘Meen je dat?’ vroeg een derde plantje.
‘Is dat onze heks? Ik dacht dat er een zak aardappelen aan kwam lopen.’

‘Kijk uit meiden, dat je bij het zien van zoveel lelijks niet verwelkt.’

‘Moeten jullie nu eens kijken, jongens. Wat zouden jullie ervan vinden als wij er zo bij zouden gaan staan?’

De heks hield haar pas in en keek de pestende rozenkransjes geschrokken aan. Even leek het erop dat ze op het punt stond om in huilen uit te barsten. Toen ze dit zagen begonnen de plantjes nog harder te lachen en te joelen.

‘Is dat nou een heks? Een huilebalk is het!’

Maar terwijl het schelden doorging, veranderde er iets bij de duinheks. Ze rechte haar rug en haar verdrietige gezicht begon er steeds bozer uit te zien. Al snel keek ze zo woedend dat de plantjes geschrokken hun mond hielden.

‘Kunnen jullie wel?’ riep de heks. ‘Om een arme, oude vrouw uit te lachen? Durven jullie wel? Mij te pesten omdat jullie zoveel mooier zijn? Omdat ik eenzaam ben en jullie niet? Maar niemand lacht zomaar een heks uit. Zelfs plantjes niet. En ik heb er nu schoon genoeg van. Ik zal jullie eens leren wat eenzaamheid is. Ik zal er voor zorgen dat er geen mannen meer zijn die jullie schoonheid kunnen bewonderen. Dan zullen we eens zien wie er beter tegen kan om alleen te zijn: jullie of ik.’

Met deze woorden haalde ze vanuit een binnenzak van haar jurk een groen met paarse toverstok tevoorschijn. De rozenkransjes keken elkaar zenuwachtig aan. Het was wel duidelijk dat ze te ver waren gegaan en dat de heks niet veel goeds van plan was.

‘Oei, oei,’ piepte er een. ‘Ze heeft een toverstok.’

‘Maar heks, we maakten toch maar grapjes. We bedoelden het toch allemaal niet zo kwaad?’

‘Die jurk vinden we juist ontzettend mooi. Hij staat je beeldig. We zijn gewoon een beetje jaloers, dat wij niet zo’n jurk hebben.’

Het leek er niet op dat de excuses van de rozenkransjes nog veel indruk maakten op de heks. Ze zag eruit alsof ze vastbesloten was om iets verschrikkelijks te doen.

‘Hou jullie mond!’ brulde ze. ‘Van jullie wil ik geen woord meer horen. Kijk nog maar eens goed naar jullie mannen. Straks kan het niet meer.’

Op dat moment richtte ze de punt van de stok op een groepje mannelijke plantjes dat ernaast stond. Ze sloot haar ogen en begon een moeilijke formule te mompelen. Toen ze hiermee klaar was spoot er uit de top van haar toverstok een regen aan groene en paarse vonken die landden op de mannelijke rozenkransplantjes. Veel vonken werden weggeblazen door de wind en kwamen neer op andere plaatsen in de duinen waar mannelijke rozenkransjes groeiden. Zodra de vonken op de plantjes terechtgekomen waren, gebeurde er iets eigenaardigs. Het leek net alsof iemand in de grond hard aan de wortels van de planten begon te trekken. Steeds dieper

werden ze de bodem ingetrokken, tot ze er uiteindelijk helemaal in verdwenen. Na minder dan een kwartier leek het erop alsof er nooit mannetjesrozenkransen in de duinen hadden gegroeid. De duinheks borg haar toverstok weer op en wandelde tevreden verder.

‘Zo...’ mompelde ze in zichzelf, ‘Nu zal het lachen ze wel snel vergaan.’

De rest van de zomer stonden er in de duinen van het kleine eiland alleen maar vrouwelijke rozenkransjes. En ook in de volgende lente, toen alle planten weer uitliepen, was er van de mannetjes geen spoor meer. Soms probeerden de vrouwtjes de heks voorzichtig te vragen of ze de mannetjes weer terug kon toveren, maar deze trok dan snel haar toverstok tevoorschijn.

‘Als jullie je mannen achterna willen, moet je het maar zeggen hoor. Met evenveel plezier tover ik jullie ook de grond in,’ riep ze dan strijdlustig. De rozenkransjes hielden dan geschrokken hun mond.

Ook de jaren die volgden kwamen de mannetjes niet meer terug. Voor de rozenkransjes werd de toestand zorgelijk. Want zonder mannetjes konden de vrouwtjes geen zaden maken en kwamen er dus geen jonge rozenkransjes bij. In de duinen werd het rozenkransje zeldzamer en zeldzamer, totdat het plantje bijna van het eiland verdwenen was.

De boswachter op het eiland had al lang gemerkt dat er iets mis was met de rozenkransjes. Vroeger kleurden de plantjes hele duinen roze, maar tegenwoordig kwam hij ze tijdens zijn

wandelingen steeds minder tegen. Mannelijke plantjes had hij sowieso al jaren niet meer gezien. Als er niet snel iets gebeurde zou het rozenkransje uitsterven, wist hij. Maar hoe hij dit kon voorkomen, dat wist hij niet. De boswachter liet professors naar het eiland komen, die voor veel geld onderzoek deden naar de achteruitgang van het rozenkransje. Meestal eindigde dit onderzoek met de mededeling dat er nog meer en nog duurder onderzoek nodig was, om erachter te komen wat er precies mis was. De boswachter begreep dat hij zo niet veel verder kwam. Er moest snel iets gebeuren om het plantje te redden.

Op een avond zat de boswachter met een zorgelijk gezicht in het café. Hij was ten einde raad en wist niet meer wat hij doen moest. De kastelein tikte hem op de schouder:

‘Wat zit jij somber te kijken? Smaakt het bier soms niet goed?’

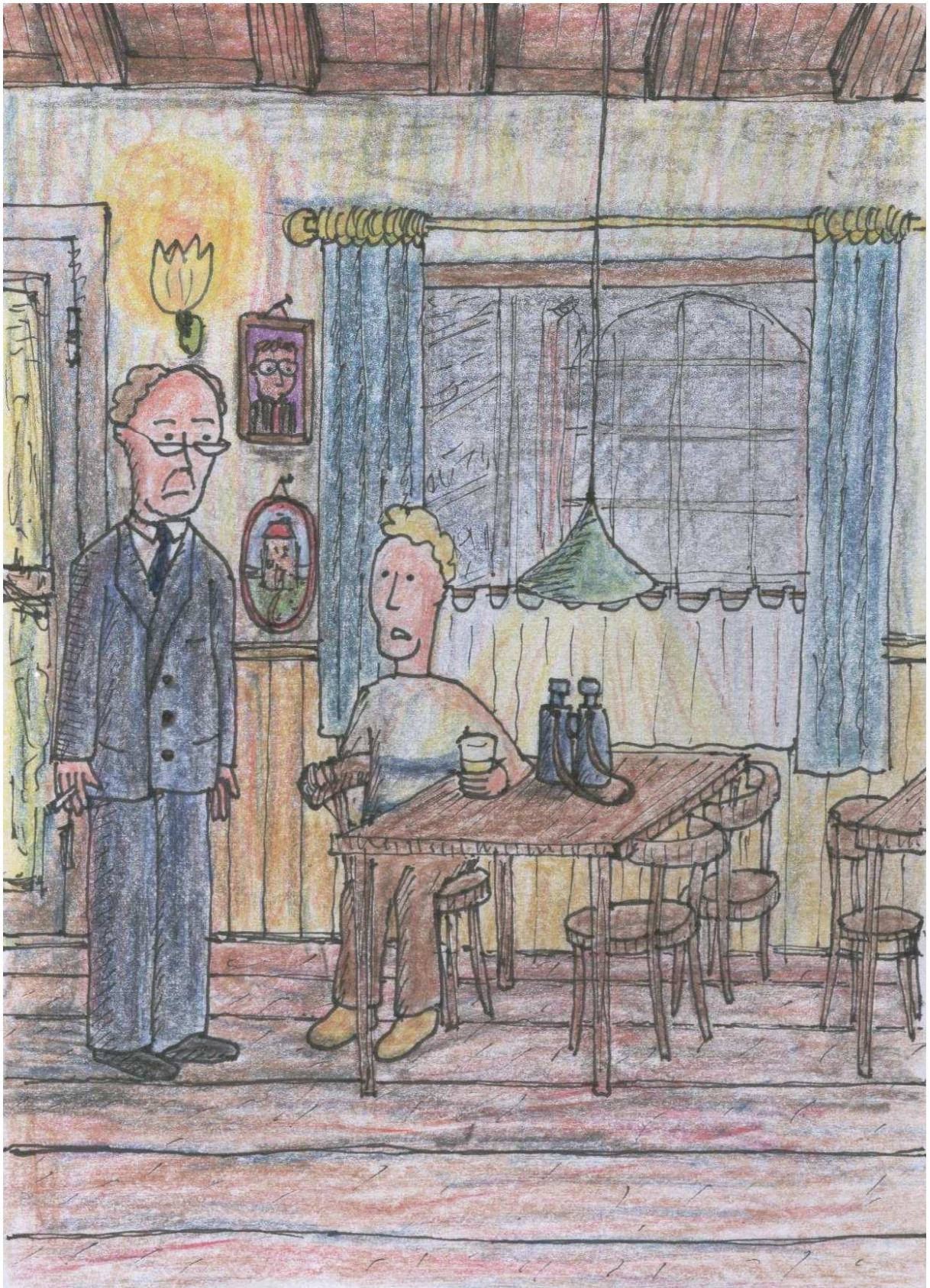
‘Nee, nee,’ zei de boswachter, ‘met het bier heeft het niks te maken.’ Vervolgens vertelde hij de kastelein waar hij zich zorgen over maakte.

Na zijn verhaal wreef de kastelein zich nadenkend over zijn kin.

‘Tja, die rozenkransjes. Daar zeg je me wat. Hier in de kroeg hoor je natuurlijk wel eens wat. Ze zeggen dat de duinheks erachter zit. Ik weet niet. Het zou kunnen natuurlijk. Het is per slot een raar mens. Ik zie haar ertoe in staat. Maar als er naar gevraagd wordt: je hebt het niet van mij, hè? Ik zou niet graag hebben dat ze kwaad op me

werd. Ze komt hier wel eens een bittertje drinken, zie je. Ik moet tenslotte aan mijn klandizie denken?’

De volgende dagen bleven de woorden van de kroegbaas in het hoofd van de boswachter doorklinken. De duinheks. Zou zij er meer van weten? Nu werden er in het dorp op het kleine eiland altijd een heleboel rare verhalen verteld en van de meeste klopte niets, of hooguit de helft. Je moest altijd erg oppassen om al te gemakkelijk in de roddels te geloven. Toch besloot de boswachter het erop te wagen. Op een morgen, ergens in het voorjaar, liep hij naar het hutje van de duinheks aan de rand van het bos. De heks maakte er, anders dan hij gedacht had, geen enkel geheim van.

De kastelein tikte hem op de schouder:
'Wat zit jij somber te kijken? Smaakt het bier
soms niet goed?'

‘Ik heb ze weggetoverd ja,’ zei ze. ‘Ik was die rotplantjes spuugzat.’

‘Maar beste heks, dat kan toch zo maar niet,’ probeerde de boswachter.

‘Nog even en het rozenkransje is uitgestorven. Dat mogen we toch niet laten gebeuren?’

‘En waarom niet?’ wilde de heks weten. ‘Het is vervelend onkruid. Ik zou blij zijn als het verdwenen is.’

Hoe de boswachter ook probeerde, de heks liet zich niet ompraten. De mannelijke rozenkransjes waren weg, en bleven weg. Ondertussen bleef de boswachter manieren bedenken om de duinheks op andere gedachten te brengen. Maar een goed idee wilde hem maar niet te binnen schieten.

Het werd najaar en alle bloemen verwelkten weer. Het was de tijd van de paddestoelen en de wegtrekkende vogels. In deze tijd van het jaar werd er op het kleine eiland altijd een muzikfestival gehouden. Van heinde en verre maakten de beste muzikanten de overstek over de woelige Waddenzee. In koffers en tassen droegen ze hun kostbare instrumenten mee: dwarsfluiten, violen, cello's, trompetten, te veel om op te noemen. Dagenlang was het dorp dan gevuld met de meest prachtige muziek, die je overal op de straten tegemoet waaide. Het was op de avond van het feestelijke slotconcert dat de boswachter alleen door de duinen dwaalde. Hoewel het al oktober was, was het nog erg zacht. Een lauwe zuidenwind blies over het dorp heen en tilde muziekflarden de duinen in. Af en toe

bleef de boswachter stilstaan om de tonen wat beter te kunnen horen. Terwijl hij zo stilstond gleden zijn ogen over de donkere duinen voor hem. Ineens zag hij tussen het helmgras iemand liggen. Op dit late uur kon dit wel eens een stroper zijn, bezig met het vangen van konijnen. Omdat dit op het eiland streng verboden was, sloop de boswachter zo stil hij kon dichterbij de persoon die bewegingloos in het gras bleef liggen. Het was zo donker dat hij moeilijk kon zien of de persoon echt bezig was met het vangen van wild. Nog een klein beetje dichterbij naderde de boswachter. Zo dichtbij dat hij de persoon in zichzelf kon horen fluisteren.

‘Zo mooi,’ zei een zachte maar krakerige vrouwenstem, ‘zo ontzettend mooi’.

Op dat moment zag de boswachter dat het de heks was, die daar lag. Ze lag languit in het klamme gras, waarbij haar hoofd net boven de duintop uitstak. Ze had haar hand achter haar oor geplaatst om de muzieklanken die vanuit de verte naar haar toe werden gewaaid, beter op te kunnen vangen.

‘Zo mooi,’ mompelde ze weer en de boswachter dacht dat hij de heks ontroerd hoorde snikken.

Het luisteren naar muziek was in het duingebied natuurlijk niet verboden en de boswachter besloot de heks verder niet te storen. Stil als hij gekomen was, trok hij zich nu ook weer terug. De oude vrouw probeerde zo ingespannen de zachte muziek op te vangen dat ze de boswachter helemaal niet in de gaten kreeg. Diep in gedachten liep de

man snel terug naar het dorp. Hij moest meteen de organisator van het festival spreken. Hij had een plan.

Zodra de muzikanten het kleine eiland hadden verlaten, sloeg het weer, alsof het er op had zitten wachten, helemaal om. De wind trok aan en kwam vanaf de kille Noordzee. De laatste bruine bladeren werden met kracht van de takken geblazen en achtergebleven vogels zorgden dat ze zo snel mogelijk naar het zuiden vertrokken. Op een gure middag met regen- en hagelbuien stapte de boswachter in zijn dikke winterjas naar de rand van het bos, waar de heks woonde.

‘Kom gauw binnen,’ zei de heks toen de boswachter had aangeklopt. ‘Het is geen weer om buiten te zijn. Kom erin, ik had toevallig net de thee klaar.’

Ze had haar hand achter haar oor geplaatst om de muzieklanken beter op te kunnen vangen.

Even later zat hij binnen in het rommelige huisje met een hete beker kruidenthee.

‘Zo, de rust op het eiland is weer een beetje weergekeerd, hè?’ begon de man.

‘Het is een stille tijd,’ gaf de heks toe.

‘Is het hier aan de rand van het bos niet een beetje té stil?’ vroeg de boswachter.

‘Ik kan er goed tegen,’ vond de heks.

‘Dat moet ook wel als je hier woont. Maar af en toe een beetje muziek vind je toch wel aardig?’

De heks haalde haar schouders op.

‘Zoals met dat festival laatst. Al die levendigheid, die prachtige muziekstukken... Dat is toch geweldig?’

De heks liet haar theekopje wat zakken en keek de boswachter wantrouwig aan. Wat wilde die man van haar?

‘Nou ik vond het maar een boel kabaal,’ zei de oude vrouw kribbig.

‘Niks aan.’

‘Ach!’ zei de boswachter verrast. ‘En ik dacht dat je zo van muziek hield. Wat is dat nu jammer. Ik had net een apparaatje meegenomen waarop je het hele jaar door die mooie muziek kan horen. Maar ja, als je het herrie vindt, tja, dan moet ik het maar weer meenemen.’

‘Apparaatje? Wat is dat voor apparaatje?’ vroeg de heks, net iets te geïnteresseerd voor iemand die de muziek net nog kabaal genoemd had.

‘Ach, zomaar een nieuwigheidje uit de stad,’ zei de boswachter terwijl hij een klein kunststof voorwerp tevoorschijn haalde. ‘Kijk, als je hier op dit knopje drukt, en je stopt deze knopjes in je oren, dan hoor je muziek. Het is maar een klein ding, maar toch zit alle

muziek van dat hele festival erin.
Wonderlijk, hè.'

De heks keek met een mengeling van ongeloof en hebzucht naar de mp3-speler.

'Wat een raar verhaal,' snerpte ze.
'Daar geloof ik niks van. Laat eens horen.'

De boswachter stopte haar de koptelefoontjes in handen en stemde af op een fraai strijkkwartet.

Al snel kon de heks nauwelijks meer volhouden dat ze de muziek verschrikkelijk vond. Van ontroering biggelden de tranen over haar wangen.
'Zo mooi,' zuchtte ze, 'zo prachtig mooi.'

'Ik kan je het apparaatje wel verkopen,' zei de boswachter toen het muziekstuk afgelopen was.

Meteen keek de heks weer erg somber.

‘Maar wat moet zo’n wonder wel niet kosten?’ zei ze mismoedig. ‘Je weet toch dat ik bijna geen geld heb.’

‘Het is inderdaad erg kostbaar,’ wist de boswachter. ‘Maar ik denk dat je het wel kunt betalen. Ik heb namelijk voor jou een speciale prijs.’

‘Wat dan?’ vroeg de duinheks gejaagd.

‘Vertel me: wat dan?’

‘Je hoeft alleen de rozenkransjes maar terug te toveren. Als je me dat belooft, dan geef ik je de muziek.’

‘De rozenkransjes...’ De heks keek zorgelijk en leek aan een diepe tweestrijd ten prooi te zijn gevallen.

‘Maar ze zullen me weer gaan pesten.’

‘Nou heks,’ zei de boswachter, ‘ik denk dat je daar niet zo bang voor hoeft te zijn. Volgens mij hebben ze hun lesje wel geleerd nu.’

Het was een prachtige ochtend in mei. De zon kwam op achter de kwelder en verlichtte de ochtendmist die nog onderin de duinvalleien lag. In de lucht hing een luid zingende leeuwerik en overal in de duinen openden de bedauwde bloemen zich. De lieflijke natuurgeluiden werden alleen verstoord door een oude vrouw die hard en vals neuriënd door de duinen wandelde. Het was moeilijk om in de rauwe klanken een melodieuze symfonie te herkennen. Maar toch was dit het wel. Het was namelijk de heks die, zoals iedere morgen, met haar mp3-speler op het hoofd een ochtendwandelingetje maakte.

‘Allemensen, wat een kabaal toch weer vandaag!’ probeerden twee vrouwelijke rozenkransjes boven de tonen van de heks uit te komen.

De lieflijke natuurgeluiden werden alleen verstoord door een oude vrouw die hard en vals neuriënd door de duinen wandelde

‘Je zou er bijna van verdorren, zo lelijk als het is,’ vond de ander.

‘Over ‘verdord’ gesproken: wat ziet die heks er ook weer afzichtelijk uit.’

‘Ja, volgens mij wordt onze nachtegaal met de dag lelijker.’

‘Die wrat wordt er ook niet kleiner op.’

De heks liep langs en stak vriendelijk haar hand op naar de rozenkransjes. Bijna huppelend, op de klanken van de muziek, ging ze verder. Van wat de plantjes zeiden, verstond ze door de muziek op haar hoofd tegenwoordig geen woord meer. En dat was voor het voortbestaan van de rozenkransjes maar beter ook.